

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση των διμερών εμπορικών σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας και εκσυγχρονισμός της τελωνειακής ένωσης»

(2017/C 075/22)

Εισηγητής: **ο. κ. Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ετήσια επιστολή 2016, 20.4.2016
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο ειδικευμένο τμήμα	Εξωτερικές σχέσεις
Υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα	16.11.2016
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.12.2016
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	521
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	252/4/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υπάρχουσα συμφωνία τελωνειακής ένωσης (ΤΕ) έχει ξεπεραστεί από τις σύγχρονες εξελίξεις και ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να αρχίσουν μια σοβαρή διαπραγμάτευση για την ενίσχυση των οικονομικών τους δεσμών με την κατάρτιση μιας νέου τύπου εμπορικής συμφωνίας, η οποία θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες.

1.2. Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να θεωρεί ότι η Τουρκία παραμένει ένας σημαντικότερος εταίρος και ότι υπάρχει η απαραίτητη πολιτική βούληση ώστε να διευρυνθούν τα επίπεδα συνεργασίας, με την προϋπόθεση όμως ότι θα γίνονται σεβαστές οι θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες, οι αρχές της δημοκρατίας, το κράτος δικαίου και τα δικαιώματα του ανθρώπου.

1.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διαδικασία που αφορά την ΤΕ μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της αναθεώρησης της απόφασης αριθ. 1/95, είτε με νέα απόφαση του συμβουλίου σύνδεσης, είτε τέλος με ένα νέο πρωτόκολλο στη συμφωνία προσχώρησης.

1.4. Η ΕΟΚΕ καταδικάζει την απόπειρα πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου, αλλά ανησυχεί πολύ για τις αντιδράσεις της τουρκικής κυβέρνησης και τις επακόλουθες πολιτικές εξελίξεις οι οποίες υπερβαίνουν τις δικαστικές διώξεις των πραξικοπηματιών, δεν ταιριάζουν σε ένα κράτος δικαίου και αντιβαίνουν στις δημοκρατικές αρχές.

1.5. Η ΕΟΚΕ καλεί την Τουρκία, ως υποψήφια για ένταξη χώρα, να προστατεύσει και να τηρήσει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, να συμμορφωθεί με τις δημοκρατικές αρχές και να σέβεται το κράτος δικαίου. Η ΕΟΚΕ καταδικάζει την προσπάθεια ανατροπής της δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης της Τουρκίας, ωστόσο εκφράζει την ανησυχία της για την αντίδραση των τουρκικών αρχών και ζητά άμεσα τον πλήρη σεβασμό και εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διακρίσεις, ιδιαίτερα της ελευθερίας της έκφρασης και της ιδιαίτερης έκφανσης αυτής, της ελευθερίας του τύπου, και την πλήρη επάνοδο του κράτους δικαίου.

1.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Τουρκία πρέπει να αποδείξει έμπρακτα ότι παραμένει πιστή στην ιδιότητα ενός υπό ένταξη κράτους, την οποία νομικά και σύμφωνα με τις Συνθήκες συνεχίζει να διατηρεί, συνεχίζοντας τις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, αλλά και συμμορφούμενη αυστηρά με το κοινοτικό κεκτημένο (acquis communautaire) και όλα τα προαπαιτούμενα όπως αυτά έχουν συμφωνηθεί ως σήμερα.

1.7. Οι νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν στο παγκόσμιο εμπόριο τα τελευταία χρόνια οδήγησαν την ΕΕ να εγκαταλείψει μια νέα εποχή εμπορικών συμφωνιών σε παγκόσμιο επίπεδο που έχουν στο επίκεντρό τους βελτιωμένες διατάξεις σε πληθώρα ζητημάτων και οι οποίες αποσκοπούν στο να προωθήσουν τις σύγχρονες μορφές εμπορίου αλλά και στο να εφαρμόσουν τις ευρωπαϊκές αρχές και το κοινοτικό κεκτημένο. Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Εμπόριο για όλους», πρέπει να αποτελέσει τη βάση των διαπραγματεύσεων μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας. Οι πρόσφατες ρυθμίσεις και οι καλές πρακτικές οι οποίες εφαρμόστηκαν σε διάφορες εμπορικές συμφωνίες έχουν αλλάξει τα πρότυπα σχετικά με τη βιωσιμότητα, τη διαφάνεια και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες.

1.8. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την εκ των προτέρων και εκ των υστέρων διενέργεια εκτίμηση επιπτώσεων και μελέτης βιωσιμότητας τόσο πριν από όσο και μετά τις διαπραγματεύσεις για να εντοπιστεί ο αντίκτυπος στο περιβάλλον, την οικονομία, και την κοινωνία. Στις διαδικασίες αυτές θα πρέπει να συμμετάσχουν οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται εκ μέρους της Επιτροπής η συνεχής προσεκτική εξέταση του μεταβαλλόμενου κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος της Τουρκίας σε κάθε βήμα της διαπραγμάτευσης.

1.9. Δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι στην εικοσαετία η οποία παρήλθε από τότε που τέθηκε σε ισχύ η ΤΕ, το ενωσιακό κεκτημένο επεκτάθηκε και σε τομείς που δεν αποτελούσαν καν αντικείμενο ρύθμισης προηγουμένως.

1.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται μία νέα, σύγχρονη συμφωνία ΤΕ και απορρίπτει τα σενάρια παραμονής στο υπάρχον καθεστώς ή μετατροπής της συμφωνίας σε μια περιφερειακή εμπορική συμφωνία (ΠΕΣ) ως μη ρεαλιστικά. Πιστεύει ότι η νέα συμφωνία θα πρέπει να εμπεριέχει νέα κεφάλαια που θα αντικατοπτρίζουν την εμπλουτισμένη ενωσιακή νομοθεσία και πρακτική — όπως αυτή διαρκώς επεκτείνεται και ανανεώνεται—, με σύγχρονες διατάξεις που να αντιμετωπίζουν τις προβληματικές περιοχές που ανέδειξε η εφαρμογή της ΤΕ με την Τουρκία και των προαπαιτούμενων μέτρων.

1.11. Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στη νέα διαπραγμάτευση πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην άμεση πραγματοποίηση των αναγκαίων ριζικών μεταρρυθμίσεων της τουρκικής νομοθεσίας.

1.12. Η ΕΟΚΕ προτείνει οι παρακάτω τομείς να ενταχθούν στο ρυθμιστικό πλαίσιο της νέας συμφωνίας:

- η γεωργία (με όλα τα προαπαιτούμενα τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω στην υπό εξέταση γνωμοδότηση),
- οι υπηρεσίες,
- οι δημόσιες συμβάσεις,
- τα ακατέργαστα υλικά και οι πρώτες ύλες,
- η προστασία των καταναλωτών,
- η περιβαλλοντική προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη,
- η ισοδυναμία των ρυθμιστικών καθεστώτων για τα κτηνιατρικά, φυτοϋγειονομικά και υγειονομικά μέτρα (SPS) και της πολιτικής ασφάλειας τροφίμων,
- η αποτελεσματική προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων και της αξιοπρεπούς εργασίας,
- η προστασία της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας,
- η διευκόλυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου και ο καθορισμός ψηφιακής ατζέντας η οποία να καθορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των ψηφιακών δεδομένων,
- η ενεργειακή πολιτική και η ενεργειακή ασφάλεια,
- η ενθάρρυνση της καινοτομίας και η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων,
- η καταπολέμηση της διαφθοράς και του ξεπλύματος μαύρου χρήματος,
- η ενίσχυση κινήτρων για ΜΜΕ,
- η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και η μείωση των διοικητικών εξόδων,
- οι επενδύσεις και ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας περί επενδύσεων με σκοπό την προστασία των επενδυτών και ταυτόχρονη η εγκαθίδρυση αμερόληπτης διαδικασίας επίλυσης διαφορών,
- η βελτίωση της διαδικασίας μεταφοράς και ενσωμάτωσης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στο τουρκικό νομικό σύστημα,
- οι ενισχυμένες ρήτρες συμμόρφωσης με το περιεχόμενο της αναθεωρημένης συμφωνίας και οι ρήτρες εναρμόνισης με το ενωσιακό κεκτημένο.

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, όσον αφορά την ασυμμετρία που προκύπτει σε σχέση με τις εμπορικές σχέσεις της Τουρκίας με τρίτες χώρες, με τις οποίες η ΕΕ συνάπτει νέου τύπου εμπορικές συμφωνίες, η σχετική ρήτρα δεν μπορεί να αναβαθμιστεί πέραν της πολιτικής προτροπής προς τα κράτη εταίρους της ΕΕ με την επιπλέον δυνατότητα προσφοράς αποτελεσματικών υπηρεσιών διαμεσολάβησης εκ μέρους της Επιτροπής.

1.14. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οποιοδήποτε τύπου εμπορική συμφωνία ΕΕ–Τουρκίας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την ουσιαστική διαβούλευση και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (εργοδοτών και εργαζομένων) και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών τόσο στη φάση της διαπραγμάτευσης όσο και στη φάση της υλοποίησης.

2. Εμπορικές σχέσεις ΕΕ–Τουρκίας

2.1. Το 1959 η Τουρκία υπέβαλε αίτηση προκειμένου να καταστεί συνδεδεμένο μέλος της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και σήμερα Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η συμφωνία Σύνδεσης⁽¹⁾ υπεγράφη το 1963 και προέβλεπε επίσης τη δημιουργία τελωνειακής ένωσης (ΤΕ) μεταξύ της ΕΟΚ και της Τουρκίας.

2.2. Ως αποτέλεσμα αυτού, το 1970 συντάχθηκε πρόσθετο πρωτόκολλο για την κατάργηση των δασμών και των ποσοτώσεων στα προϊόντα και για τη λήψη περαιτέρω μέτρων προς την κατεύθυνση της ΤΕ, η πλήρης ανάπτυξη της οποίας ολοκληρώθηκε το 1995⁽²⁾ και όριζε την κατάργηση των εμπορικών φραγμών. Την ίδια χρονιά υπεγράφη και η **συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ)**⁽³⁾ που καλύπτει τον άνθρακα και τον χάλυβα με την τότε ΕΚΑΧ.

2.3. Η Τουρκία κλήθηκε επίσης να εγκρίνει το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο (CET — Common External Tariffs)⁽⁴⁾ της ΕΕ για τις εισαγωγές από τρίτες χώρες και να υιοθετήσει όλες τις προϋπάρχουσες και τις μελλοντικές προτιμησιακές συμφωνίες.

2.4. Η ΤΕ υπήρξε ρηξικέλευθη και πρωτότυπη ιδέα για την εποχή της και αποτέλεσε σημαντική ευκαιρία εμβάθυνσης των διμερών σχέσεων, καθώς υπήρξε μία από τις πρώτες συμφωνίες που συμπεριελάμβανε εναρμόνιση νομοθεσίας με μη κράτος μέλος.

2.5. Το 1997 η ΕΕ θέσπισε παράλληλη διαδικασία βάσει των άρθρων 2 και 49 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά την αίτηση σύνδεσης της Τουρκίας του 1987.

2.6. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν το 2005 και περιλαμβάνουν 34 κεφάλαια του ενωσιακού κεκτημένου και ένα επιπλέον κεφάλαιο με διάφορα θέματα, συνολικά, δηλαδή, 35 κεφάλαια.

2.7. Η ΕΟΚΕ, εισακούοντας τους εμπλεκόμενους φορείς, αξιολογεί θετικά την ΣΕΣ άνθρακα και χάλυβα, η οποία και θα πρέπει να παραμείνει ως έχει, ενώ υπογραμμίζει την ανάγκη μεταρρύθμισης της ΤΕ για να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός των εμπορικών σχέσεων.

3. Πολιτική κατάσταση στην Τουρκία μετά τη 15η Ιουλίου

3.1. Μετά την απόπειρα πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου, την οποία η ΕΟΚΕ καταδικάζει έντονα, η κατάσταση στην Τουρκία είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Η στάση των αρχών κατά των υπόπτων πραξικοπηματιών, αλλά και κατά άλλων δυνάμεων της αντιπολίτευσης και της κοινωνίας των πολιτών που δεν συμμετείχαν στην απόπειρα πραξικοπήματος αλλά και κατά του τύπου και των μέσων ενημέρωσης που δεν στηρίζουν την κυβέρνηση, δεν συνάδει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και δυσχεραίνει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ.

⁽¹⁾ Συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας και πρόσθετο πρωτόκολλο της 12ης Σεπτεμβρίου 1963: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:21964A1229\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:21964A1229(01))

⁽²⁾ Απόφαση αριθ. 1/95 του συμβουλίου σύνδεσης ΕΚ–Τουρκίας, της 22ας Δεκεμβρίου 1995, για την εφαρμογή της οριστικής φάσης της Τελωνειακής Ένωσης (96/142/ΕΚ).

⁽³⁾ Απόφαση 96/528/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 29ης Φεβρουαρίου 1996, για τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και της Τουρκικής Δημοκρατίας στον τομέα των προϊόντων που καλύπτει η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:31996D0528&from=EL>

⁽⁴⁾ Συνδυασμένη ονοματολογία, κοινό δασμολόγιο και ενοποιημένο δασμολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (TARIC) του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2658/87 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1987, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο (ΕΕ L 256 της 7.9.1987): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l11003&from=EL>

3.2. Μετά τα γεγονότα της 15ης Ιουλίου, η επίσημη στάση της Άγκυρας έχει διαφοροποιηθεί, με την τουρκική πλευρά να απαιτεί άμεσες δεσμεύσεις από την ΕΕ, η οποία, σε αρκετές περιπτώσεις **μέχρι σήμερα, έχει επιδείξει αναποφασιστικότητα και έλλειψη πολιτικής βούλησης και πολιτικής κατεύθυνσης** στον αντίποδα της έλλειψης εκ μέρους της Τουρκίας της απαραίτητης για την εφαρμογή των κειμένων που έχουν συμφωνηθεί καλής θέλησης (π.χ. όσον αφορά το πρωτόκολλο της Άγκυρας κ.λπ.), στοιχείο το οποίο επιβαρύνει περαιτέρω τη δημιουργία του αναγκαίου κλίματος συνεννόησης.

3.3. Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί και θα εξακολουθήσει να παρατηρεί με ιδιαίτερη ανησυχία τα όσα διαδραματίζονται ως συνέπεια του πραξικοπήματος, ενώ βλέπει την έναρξη των διαπραγματεύσεων ΤΕ για την ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων ως ευκαιρία για την ομαλοποίηση των σχέσεων ΕΕ–Τουρκίας, αλλά και για την ανάκαμψη της δοκιμαζόμενης τουρκικής οικονομίας.

3.4. Είναι, επομένως, προς το συμφέρον της Τουρκίας, στη δύσκολη αυτή συγκυρία, να δεσμευτεί μακροπρόθεσμα σε ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων που θα περιλαμβάνει βαθύτατες τομές τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό γίγνεσθαι.

4. Η οικονομία της Τουρκίας

4.1. Το 2015 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης (ΑΕγχΠ σε ΙΑΔ) της Τουρκίας έφτασε στο εντυπωσιακό ύψος των 1,576 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (εκτίμηση 2015), φέρνοντας τη χώρα στη 18η θέση της παγκόσμιας οικονομικής κατάταξης. Η ανάπτυξη της χώρας εκτιμάται ότι έχει υποχωρήσει στα —ικανοποιητικά παρ' όλα αυτά— επίπεδα του 3,8 % το 2015, κατέχοντας την 102η θέση σε παγκόσμιο επίπεδο. Το δημόσιο χρέος της χώρας έχει υποχωρήσει σε μέτρια επίπεδα και ανέρχεται στο 33,1 % του ΑΕγχΠ, ενώ οι ρυθμοί πληθωρισμού εξακολουθούν να είναι υψηλοί, σε ποσοστό περίπου 7,7 % το 2015 ⁽⁵⁾.

4.2. Η οικονομία της Τουρκίας μετασηματίστηκε τα τελευταία χρόνια από παραδοσιακά γεωργική σε μεταποιητική, με επίκεντρο τις υπηρεσίες και τον τουρισμό, και με εξαγωγικό προσανατολισμό. Αυτό οφείλεται και στην ΤΕ, η οποία δημιούργησε σημαντικές ευκαιρίες που αξιοποιήθηκαν αμέσως με τη θέσπιση νέου νομικού πλαισίου, με την εφαρμογή των ενωσιακών προτύπων.

4.3. Από το 2012, ωστόσο, οι ρυθμοί ανάπτυξης έχουν μετριαστεί, επηρεαζόμενοι από τη μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και από τις πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις, οι οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, αποτελούν τροχοπέδη στην οικονομική ανάπτυξη και πηγή αβεβαιότητας. Κατά την περίοδο 2013-2016, η εμπιστοσύνη διαβρώθηκε λόγω πολιτικών αναταραχών, γεωπολιτικών αλλαγών, καταγγελιών περί διαφθοράς και εντάσεων με γειτονικά κράτη, καθώς η χώρα αναζήτησε έναν πιο κεντρικό πολιτικό ρόλο στην περιοχή. Αυτό επηρέασε αρνητικά την οικονομία και επισκίασε την πρωτοφανή πρόοδο της τουρκικής οικονομίας, καθότι αποδείχθηκε επιρρεπής λόγω του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στις νομισματικές διακυμάνσεις και στις διακυμάνσεις της αγοράς, γεγονός το οποίο αποθάρρυνε και αποδυνάμωσε τις ξένες επενδυτικές εισροές. Μετά δε το πραξικόπημα, η οικονομία δέχθηκε νέο πλήγμα με μεγαλύτερη ύφεση και κατακόρυφη πτώση του τουρισμού της.

4.4. Εξαιτίας των ανησυχητικών πολιτικών εξελίξεων, οι οποίες είχαν άμεσες συνέπειες στον οικονομικό τομέα, έχουν επιβαρυνθεί σημαντικά τόσο η εμπιστοσύνη των αγορών στη σταθερότητα όσο και η ευρωστία του οικονομικού και επενδυτικού περιβάλλοντος στην Τουρκία ⁽⁶⁾, ενώ τίθεται σε αμφιβολία η ικανότητα της τουρκικής κυβέρνησης να θέσει και πάλι την οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης, με την αξιοπιστία της και την τουρκική λίρα να υποχωρούν σημαντικά ⁽⁷⁾.

5. Ο αντίκτυπος της τελωνειακής ένωσης (ΤΕ) στην τουρκική οικονομία, ελλείψεις στο κανονιστικό πλαίσιο και ζητήματα εφαρμογής

5.1. Συνολικά οι προβλέψεις για την ΤΕ αποδείχθηκαν μάλλον απαισιόδοξες και, ως εκ τούτου, διαψεύστηκαν από την πραγματικότητα, καθότι είχε προβλεφθεί ότι η αύξηση του ΑΕγχΠ για την Τουρκία δεν θα υπερέβαινε το 1-1,5 %, ποσοστό το οποίο μολονότι θεωρείτο σημαντικό, δεν συγκρίνεται με την πραγματική αύξηση.

⁽⁵⁾ Τα στατιστικά στοιχεία προέρχονται από το Factbook της CIA και από τις ανά χώρα εκδόσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας σε συνδυασμό με στατιστικά δεδομένα που έχουν αντληθεί από την Κεντρική Τράπεζα της Τουρκικής Δημοκρατίας.

⁽⁶⁾ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-09-26/lira-drops-most-among-emerging-peers-after-turkey-cut-to-junk>
<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-07-21/turkish-assets-extend-selloff-after-s-p-cut-state-of-emergency>
<https://www.ft.com/content/779ef1f6-5b22-11e6-9f70-badea1b336d4>

⁽⁷⁾ <https://www.ft.com/content/5bbbcce4-83b2-11e6-a29c-6e7d9515ad15>
<http://www.forbes.com/forbes/welcome/?toURL=http://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2016/07/18/turkeys-economy-could-slump-in-aftermath-of-failed-coup/&refURL=https://www.google.gr/&referrer=https://www.google.gr/>

5.2. Η ΕΕ αποτελεί τον υπ' αριθμό ένα εισαγωγικό και εξαγωγικό εταίρο της Τουρκίας, ενώ η Τουρκία κατατάσσεται έβδομη στις εισαγωγικές και πέμπτη στις εξαγωγικές αγορές της ΕΕ. Οι εξαγωγές της Τουρκίας προς την ΕΕ αφορούν κυρίως μηχανήματα και εξοπλισμό μεταφορών, ενώ ακολουθούν τα βιομηχανικά προϊόντα. Στις εξαγωγές της ΕΕ προς την Τουρκία κυριαρχούν τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός μεταφορών, τα χημικά προϊόντα και τα βιομηχανικά αγαθά.

5.3. Το εμπόριο με την ΕΕ αυξήθηκε κατά 22 % από το 1995 ως το 2014. Έχει επίσης επισημανθεί ότι η ΤΕ έχει προκαλέσει εκτροπή του εμπορίου⁽⁸⁾, ωστόσο, αυτή είναι ήσσονος σημασίας αν εξεταστεί σε συνδυασμό με το συνολικό ποσοστό των συναλλαγών⁽⁹⁾.

5.4. Σε κάθε περίπτωση, όμως, αποτέλεσε έρμα στην εφαρμογή δασμών από την Τουρκία σε βιομηχανικά προϊόντα και κατέστησε μη αναγκαία την καθιέρωση κανόνων προέλευσης στο διμερές εμπόριο.

5.5. Μερικά από τα σημαντικότερα εγγενή μειονεκτήματα της ΤΕ μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

- η αλόγιστη και αναίτια χρήση μέσων εμπορικής άμυνας, όπως τα αντισταθμιστικά μέτρα, τα μέτρα αντιντάμπινγκ, και τα μέτρα διασφάλισης και επιτήρησης που διαταράσσουν το διμερές εμπόριο⁽¹⁰⁾.
- η έλλειψη αποτελεσματικού μηχανισμού συμμόρφωσης και διαδικασίας επίλυσης διαφορών που καθιστούν αδύνατη την αποτελεσματική διευθέτηση της —σε ορισμένες περιπτώσεις— επιλεκτικής εφαρμογής της ισχύουσας ΤΕ και της υιοθέτησης έμμεσων μέτρων διάκρισης σε βάρος των ευρωπαϊκών προϊόντων. Η ισχύουσα διαδικασία επίλυσης διαφορών περιορίζεται μόνον στις συγκεκριμένες διαφορές (συγκεκριμένα προβλέπεται αρμοδιότητα μόνο για τη διάρκεια ισχύος μέτρων προστατευτισμού)⁽¹¹⁾ που μπορεί να εξετάσει το συμβούλιο σύνδεσης το οποίο είναι κατ' εξοχήν πολιτικό όργανο και αποφασίζει με το σύστημα της ομοφωνίας.
- η περιορισμένη έκταση της ΤΕ μόνον στα βιομηχανικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανικών εξαρτημάτων των μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων που παράγονται στην ΕΕ ή στην Τουρκία, που καλύπτει επίσης εμπορεύματα εν όλω ή εν μέρει κατασκευασμένα από προϊόντα που προέρχονται από τρίτες χώρες, αρκεί να βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ ή στην Τουρκία. Ειδικότερα, τα αγροτικά προϊόντα ανταποκρίνονται στο 10 % και οι υπηρεσίες στο 60 % του ΑΕγχΠ της Τουρκίας· εντούτοις αμφότερα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής.
- επίσης προβληματική είναι η διαδικασία εναρμόνισης με την ενωσιακή νομοθεσία, αλλά και η αποτελεσματικότητα της μεθόδου πληροφόρησης επ' αυτής, με αποτέλεσμα η επιχειρηματική κοινότητα να βρίσκεται ενώπιον νομοθετικών παλινδρομήσεων κατά τη διαδικασία εισαγωγής ή εξαγωγής των ίδιων προϊόντων, τις οποίες δεν είναι ούτε η ίδια σε θέση να παρακολουθήσει μέσω των θεσμικών της φορέων (εμπορικά επιμελητήρια, οργανώσεις εργοδοτών κ.λπ.), αλλά ούτε και οι αρμόδιες αρχές (τελωνεία, εξαγωγικά γραφεία, επιθεωρήσεις αγοράς)⁽¹²⁾.

5.6. Πέραν των προβληματικών περιοχών στο κανονιστικό πλέγμα της ΤΕ, ζητήματα ανακύπτουν και από την πλημμελή εφαρμογή της ή από μονομερείς αποφάσεις από την πλευρά της Τουρκίας σε θέματα τελωνειακών και δασμολογικών πρακτικών, **οι οποίες παραβιάζουν σαφώς τα συμφωνηθέντα**, αλλά και από την άρνηση της Τουρκίας να επιτρέψει την ελεύθερη άσκηση εμπορικών πράξεων με την Κυπριακή Δημοκρατία, χώρα μέλος της ΕΕ, γεγονός που παραβιάζει σαφέστατα το κοινοτικό δίκαιο και τις εμπορικές συμφωνίες ΕΕ-Τουρκίας.

⁽⁸⁾ C.S.P. Magee, «Trade creation, trade diversion, and the general equilibrium effects of regional trade agreements: a study of the European Community-Turkey customs union», *Review of World Economics*, Μάιος 2016, τόμος 152, τεύχος 2, σ. 383-399.

⁽⁹⁾ Παγκόσμια Τράπεζα, «Evaluation of the EU-Turkey Customs Union» (Αξιολόγηση της τελωνειακής ένωσης ΕΕ-Τουρκίας), έκθεση αρ. 85830-TR, 28 Μαρτίου 2014, διαθέσιμη στη διεύθυνση https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/financial_assistance/phare/evaluation/2014/20140403-evaluation-of-the-eu-turkey-customs-union.pdf

⁽¹⁰⁾ Το 2013 ίσχυαν δεκατρία μέσα εμπορικής άμυνας έναντι αγαθών της ΕΕ στην Τουρκία. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-exports-from-the-eu/> (προσπελάστηκε στις 30.5.2016)

⁽¹¹⁾ Σε αντίθεση με τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών της συμφωνίας της Αγκυρας, η οποία καλύπτει μεγαλύτερο εύρος διαφορών αλλά απαιτεί ομοφωνία αμφοτέρων των μερών για ενεργοποίηση.

⁽¹²⁾ Βλέπε υποσημείωση 9.

5.7. Η τρέχουσα ευθυγράμμιση της Τουρκίας με το δίκαιο της ΕΕ για την εσωτερική αγορά έχει προχωρήσει σε ορισμένους τομείς, όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η πολιτική ανταγωνισμού και οι κρατικές ενισχύσεις, η ενεργειακή, οικονομική και νομισματική πολιτική, καθώς και η βιομηχανική πολιτική και η πολιτική για τις επιχειρήσεις, όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επισημάνει το γεγονός ότι η Τουρκία αγνοεί συστηματικά βασικές πτυχές της συμφωνίας με την υιοθέτηση συλλήβδην μέτρων προστατευτισμού, αντίθετα με τα όσα προβλέπει η τελωνειακή ένωση.

5.8. Ωστόσο, η Τουρκία δεν εφαρμόζει σωστά τη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων και τη δημιουργία συστημάτων παρακολούθησης, είναι απρόθυμη να ενεργοποιήσει πλήρως την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων με την άρση κρυφών περιορισμών και, τέλος, παραλείπει να υιοθετήσει και να εφαρμόσει αποτελεσματικά μέτρα για την πάταξη των παραβιάσεων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

5.9. Αξιολογώντας τα συνολικά οφέλη της ΤΕ, θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε τη μεγαλύτερη συμβολή της στο γεγονός ότι έχει χρησιμοποιηθεί ως μέσο για οικονομικές μεταρρυθμίσεις που συνέβαλαν στην ένταξη της Τουρκίας στις παγκόσμιες αγορές, συνέβαλε στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας της και, τέλος, ενθάρρυνε τα μέτρα που ελήφθησαν για τη συγκράτηση του πληθωρισμού και τη σταθεροποίηση της ισοτιμίας της τουρκικής λίρας.

5.10. Επίσης, ο εκσυγχρονισμός του τουρκικού εμπορίου προχώρησε με γρήγορα βήματα και ενισχύθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ των Τούρκων παραγωγών και εμπόρων, οι οποίοι απέκτησαν μέσω της αγοράς της ΕΕ πρόσβαση σε ένα πιο γόνιμο και απαιτητικό παγκόσμιο εμπορικό περιβάλλον.

6. Συγκρίσεις της τελωνειακής ένωσης με τις πιο πρόσφατες ΣΕΣ

6.1. Τα επόμενα χρόνια θα σηματοδοτήσουν μια νέα οικονομική εποχή που θα εγκαινιαστεί με την κατάρτιση και την εφαρμογή σειράς ρυθμιστικών πρωτοβουλιών σε διεθνές επίπεδο, οι οποίες θα επηρεάσουν και τις οικονομικές σχέσεις ΕΕ–Τουρκίας και οι οποίες καθιστούν αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό της ΤΕ. Συγχρόνως, η ΕΕ έχει επικεντρωθεί στην ενίσχυση των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων με τρίτες χώρες με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και του επιπέδου ευημερίας. Οι πλέον σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί αυτήν την εποχή είναι η **διατλαντική εταιρική σχέση συναλλαγών και επενδύσεων (ΤΙΠ — Transatlantic Trade and Investment Partnership)**, η **συνολική οικονομική και εμπορική συμφωνία ΕΕ–Καναδά (CETA — Comprehensive Economic and Trade Agreement)** και η **συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (ΤiSA — Trade in Services Agreement)**, αλλά και οι διαπραγματεύσεις για την **εμπορική συμφωνία με την Ιαπωνία** ⁽¹³⁾.

6.2. Εξαιτίας των νέων συνθηκών η ξεπερασμένη ΤΕ έχει ήδη φέρει την τουρκική οικονομία σε μειονεκτική θέση λόγω της εγγενούς ασυμμετρίας της ⁽¹⁴⁾, δεδομένου ότι επιτρέπει στην Τουρκία να διαπραγματεύεται με τρίτες χώρες εμπορικές συμφωνίες μόνον αφού η ΕΕ έχει ολοκληρώσει και υπογράψει μαζί τους νέες ΣΕΣ, χωρίς όμως να δίνει στην Τουρκία καμία δυνατότητα παρέμβασης κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Από την άλλη πλευρά, η «ρήτρα της Τουρκίας» (Turkey clause) αποτελεί πολιτική παραίνεση και δεν υποχρεώνει τα τρίτα κράτη να αποδεχτούν τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, πόσο μάλλον να καταλήξουν σε συμφωνία. Ακόμη και αν καταρτιστεί συμφωνία, η καθυστέρηση αυτή φέρνει τις τουρκικές επιχειρήσεις σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση.

6.3. Επιπλέον, η Τουρκία υποχρεωτικά υιοθέτησε το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο (CET) με το οποίο οφείλει να προσαρμόζεται στις αλλαγές, περισσότερες φορές μειώσεις, που εισάγει η ΕΕ ενόψει σύναψης ΣΕΣ, χωρίς τα τουρκικά προϊόντα να απολαμβάνουν το προνόμιο αυτό στις άλλες αγορές ελλείψει συμφωνίας. Αυτό έχει οδηγήσει σε σταδιακή απελευθέρωση του δασμολογικού καθεστώτος της Τουρκίας.

6.4. Οι προαναφερθείσες ελλείψεις στην αρχιτεκτονική της ΤΕ έχουν καταστεί εμφανέστερες σήμερα, είκοσι και πλέον χρόνια μετά τη σύναψη της ΤΕ.

6.5. Το 2014, από τους 48 εμπορικούς εταίρους της ΕΕ μόνον οι 17 κατήρτισαν συμφωνία και με την Τουρκία, ενώ ανάμεσα στα κράτη που εξασφάλισαν μια ΣΕΣ νέας γενιάς, μόνον η Νότια Κορέα συμφώνησε να συνάψει συμφωνία με την Τουρκία, αποδεχόμενη την πρόσκληση που διατυπώνεται στη «ρήτρα της Τουρκίας» της συμφωνίας KOREU.

⁽¹³⁾ Άλλες συμφωνίες είναι αυτές με τα **Ανατολικά Αφρικανικά Κράτη, το Εκουαδόρ, τη Σιγκαπούρη, το Βιετνάμ και τη Δυτική Αφρική**. Καμία από αυτές τις συμφωνίες —αν και έχουν ολοκληρωθεί— δεν έχει τεθεί ακόμη σε ισχύ.

⁽¹⁴⁾ Global Economics Dynamics Study, *Turkey's EU integration at a crossroads. What Consequences does the new EU trade policy have for economic relations between Turkey and Europe, and how can these be addressed?*, Bertelsmann Stiftung, Απρίλιος 2016.

7. Ενίσχυση των διμερών εμπορικών σχέσεων

7.1. Η συνεργασία ΕΕ–Τουρκίας στον οικονομικό και πολιτικό τομέα αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη επίτευξης σταθερότητας σε μια ιδιαίτερα ευμετάβλητη περιοχή του πλανήτη, ενώ ο εκσυγχρονισμός της ΤΕ μπορεί να δώσει ένα σαφές θετικό μήνυμα συνεργασίας και σταθερότητας.

7.2. Μετά από προσεκτική συζήτηση και εξέταση των εναλλακτικών επιλογών για τις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις ΕΕ–Τουρκίας, μεταξύ των οποίων τα ενδεχόμενα i) της διατήρησης του σημερινού status quo, ii) της αντικατάστασης ή συμπλήρωσης της ΤΕ με μία περιφερειακή εμπορική συμφωνία (ΠΕΣ) και iii) του εκσυγχρονισμού της ΤΕ, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η τελευταία λύση φαίνεται η πλέον κατάλληλη για την προώθηση και εμπάδυνση των διμερών σχέσεων στη βάση το αμοιβαίο όφελος.

7.3. Το σενάριο της πλήρους απραξίας —έχοντας υπόψη και το γεγονός ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις χρειάζονται σημαντικό βάθος χρόνου—, δεν αποτελεί ρεαλιστική εναλλακτική λύση, καθώς κρίνεται απαραίτητη η αντιμετώπιση όσων αναφέρθηκαν παραπάνω και η άμεση αξιοποίηση της ανεκμετάλλευτης δυναμικής των εμπορικών σχέσεων.

8. Άξονες της αναθεώρησης

8.1. Στο πλαίσιο της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής εμπορίου και επενδύσεων που εγκαινιάστηκε το 2015 με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Εμπόριο για όλους»⁽¹⁵⁾ διαφαίνεται ήδη η δέσμευση της ΕΕ για την αξιοποίηση της ηγετικής της θέσης στον τομέα του εμπορίου ώστε να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς και τις ανάγκες της σύγχρονης εμπορικής πραγματικότητας, να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη και να αποτελέσει παράγοντα θεσμικής αλλαγής θέτοντας μεταρρυθμιστικές προτεραιότητες⁽¹⁶⁾.

8.2. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας γίνεται κατανοητό ότι μια νέα εμπορική πολιτική δεν μπορεί να είναι μονοδιάστατη, αλλά πολυεπίπεδη και σύνθετη, συμπεριλαμβάνοντας πλείστους τομείς δραστηριότητας ώστε να θεωρείται αποτελεσματική και επωφελής για περισσότερους αποδέκτες, όπως οι εργαζόμενοι, οι καταναλωτές, και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

8.3. Ειδικότερα, η συμπερίληψη των ευρωπαϊκών αξιών στο ίδιο πλαίσιο αρχών έχει πολυσήμαντη σημασία, δεδομένου ότι καθίσταται πλέον προφανές ότι οι διαπραγματεύσεις εμπορικών και επενδυτικών συμφωνιών **δεν έχουν μόνον οικονομικό χαρακτήρα, αλλά συνιστούν ένα ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό σχέδιο με πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο μεταρρυθμιστικό χαρακτήρα.**

8.4. Ιδιαίτερα μετά την υιοθέτηση της συμφωνίας του Παρισιού (COP 21) από την ΕΕ και των νέων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ⁽¹⁷⁾, **η βιώσιμη ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος** αποτελούν πλέον ισότιμο και αναπόσπαστο κομμάτι αυτών των αξιών.

8.5. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύεται ασφαλώς ακόμα περισσότερο όταν τα κράτη με τα οποία γίνεται η διαπραγμάτευση βρίσκονται σε ενταξιακές διαπραγματεύσεις, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό της Τουρκίας.

8.6. Η αναθεώρηση θα πρέπει να βασίζεται και στα διεθνή πρότυπα και στις διεθνείς συμβάσεις προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων⁽¹⁸⁾.

8.7. Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ αποφάσισε να βαδίσει με γνώμονα τρεις βασικές αρχές έτσι ώστε να εξασφαλίσει τα παραπάνω:

α) Την **αποτελεσματικότητα**: έτσι ώστε να ληφθούν τόσο οι μακροοικονομικές (π.χ. οικονομική κατάσταση ευρωπαϊκών κρατών σε κρίση) όσο και οι μικροοικονομικές ανάγκες υπόψη (π.χ. μικρομεσαίες επιχειρήσεις) εξασφαλίζοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα στα νέα εμπορικά εγχειρήματα.

⁽¹⁵⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

⁽¹⁶⁾ ΕΟΚΕ (εισηγητής: J. Peel), Γνωμοδότηση με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Εμπόριο για όλους — Προς μια πιο υπεύθυνη πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις» [COM(2015) 497 final] (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 123).

⁽¹⁷⁾ Επιπλέον, το πλέγμα δεσμεύσεων φυσικά συμπεριλαμβάνει τη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και το Πρωτόκολλο του Κιότο. Για τη συμφωνία του Παρισιού βλέπε Paris Agreement, FCCC/CP/2015/L.9, 2015.

⁽¹⁸⁾ Βασικά πρότυπα εργασίας της ΔΟΕ (ILO Core Labour standards), οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές εταιρείες, αρχές του ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- β) Τη **διαφάνεια**: με τη χορήγηση μεγαλύτερης δημοσιότητας και συμμετοχής όσο το δυνατόν περισσότερων ενδιαφερόμενων μερών στις διαπραγματεύσεις.
- γ) Τις **ευρωπαϊκές αξίες και τα πρότυπα**: μια εξελισσόμενη έννοια που έχει φτάσει να εκτείνεται σε ζητήματα όπως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών (συμπεριλαμβανομένων και των εργασιακών), η βιώσιμη ανάπτυξη και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

8.8. Έτσι, η οποία προσπάθεια σύγκλισης με εμπορικούς εταίρους θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

1. υψηλού επιπέδου έρευνες για τις υφιστάμενες παγκόσμιες αλυσίδες αξίας (ΠΑΑ — Global Value Chains) και τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού (ΠΑΕ — Global Supply Chains)·
2. σύγχρονα μέτρα προώθησης του εμπορίου και των υπηρεσιών έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις σημερινές παγκόσμιες συνθήκες όπου κυριαρχεί η πολυδιάσπαση της παραγωγικής διαδικασίας μέσω των υπεργολαβιών (outsourcing), των εξωχώριων ή εξωτερικών αναθέσεων παραγωγής προϊόντων (offshoring) και της δημιουργίας παραρτημάτων (branching)·
3. ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου και της κινητικότητας και φυσικά την επίτευξη διευρυμένης θεσμικής συνεργασίας τόσο στο στάδιο της διαπραγμάτευσης όσο και στο στάδιο της αποτίμησης και επίβλεψης της εφαρμογής των συμφωνιών.

9. Η διαδικασία σύναψης και το περιεχόμενο της νέας συμφωνίας

9.1. Το πεδίο εφαρμογής της νέας συμφωνίας θα πρέπει να επεκταθεί έτσι ώστε να συμπεριληφθούν και άλλοι τομείς όπως:

- α) η **γεωργία** (με αυστηρή χρήση των ευρωπαϊκών προτύπων και της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων αλλά και μετά από έρευνα σχετικά με τις συνέπειες που θα υπάρχουν για τους ευρωπαίους γεωργούς στις περιπτώσεις απελευθέρωσης των εισαγωγών), με την παράλληλη εξέταση διατήρησης ή εισαγωγής προσωρινών μέτρων προστατευτισμού πέραν της περιόδου προσαρμογής, εφόσον αυτό κρίνεται απόλυτα απαραίτητο για την προστασία των ευρωπαϊκών παραγωγών·
- β) οι επενδύσεις·
- γ) η ρύθμιση των δημοσίων συμβάσεων·
- δ) οι υπηρεσίες·
- ε) πιο σύγχρονα πεδία όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος, ο τομέας της ενέργειας αλλά και οι πρώτες ύλες και τα ακατέργαστα υλικά κ.λπ.·

στ) η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας·

και να ενσωματωθούν δεσμευτικές διατάξεις για την άμεση μεταφορά και ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας αλλά και ιδιαίτερη πρόβλεψη για υποχρεωτική επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από την εφαρμογή της μέσω μηχανισμού **που δεν θα απαιτεί πολιτική απόφαση για να ενεργοποιηθεί**, όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα. γεγονός που δυσκολεύει σημαντικά την οποιαδήποτε ουσιαστική επίλυση των διαφορών με διαφανή τρόπο.

9.2. Υψιστης σημασίας θεωρείται επιπλέον η σύνδεση της όλης προσπάθειας με τον αναθεωρημένο εμπορικό προσανατολισμό της ΕΕ, η οποία θα παρουσιάσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων ως αδιαπραγμάτευτα αιτήματα από την πλευρά της τον εκδημοκρατισμό και τη διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων, τόσο σε διακρατικό όσο και εθνικό επίπεδο, καθώς και την ανάδειξη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών σε διαδικασίες δημόσιου διαλόγου και διαπραγμάτευσης με στόχο την αποτελεσματικότερη και ανθρωποκεντρική εφαρμογή της αναθεωρημένης συμφωνίας.

9.3. Η αναβάθμιση των εμπορικών σχέσεων μέσω της νέας συμφωνίας ΤΕ θα μπορούσε να έχει αρκετές θετικές επιπτώσεις, μερικές από τις οποίες είναι:

— έσοδα από την απελευθέρωση των νέων τομέων ρύθμισης και αύξηση των ξένων άμεσων επενδύσεων·

- η διμερής απελευθέρωση των δημοσίων συμβάσεων με την κατάργηση των περιορισμών που εφαρμόζονται σε αλλοδαπούς που επιθυμούν να συμμετάσχουν στους διαγωνισμούς θα είναι επωφελής για τις ευρωπαϊκές εταιρείες καθότι αυτές αντιστοιχούν στο 7 % του ΑΕγχΠ της χώρας·
- ευκαιρίες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που θα ενδυναμώσουν το μεσαίο εισόδημα στην Τουρκία και θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και θα αυξήσουν την παραγωγικότητα.

9.4. Η διαδικασία σύναψης θα πρέπει να ξεκινήσει με διαπραγματεύσεις που θα λάβουν χώρα άμεσα με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, ενώ θα διεξαχθούν στη βάση διαφανών διαδικασιών.

9.5. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει τη δημόσια διαβούλευση και συστήνει τη διεξαγωγή αντίστοιχης μελέτης κοινωνικών δεικτών, δεικτών ευημερίας και σε άλλους τομείς, όπως, ενδεικτικά, τα δικαιώματα των καταναλωτών και εργαζομένων.

9.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να καταστεί σαφές εξ αρχής ότι η διαδικασία αποτελεί μέρος της ευρύτερης διαδικασίας των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και όχι απλώς μια μονολιθική εμβάθυνση της εμπορικής συνεργασίας ΕΕ–Τουρκίας, όπως επίσης ότι η επιτυχημένη διεξαγωγή των συζητήσεων απαιτεί την πλήρη εναρμόνιση των προσυμφωνηθέντων μέχρι και το σημείο αυτό.

9.7. Πέραν των τρεχόντων ζητημάτων που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο νέο κείμενο της συμφωνίας, κρίνεται σκόπιμο αυτή να διευρυνθεί με τη συμπερίληψη ειδικού κεφαλαίου για την προστασία του περιβάλλοντος, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενεργειακή ασφάλεια και συνεργασία (ανανεώσιμες και συμβατικές πηγές).

9.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διαμορφωθεί επίσης ένα νέο πλαίσιο επενδυτικής συνεργασίας με αυξημένα πρότυπα προστασίας των επενδυτών και με ταυτόχρονη πρόβλεψη για αμερόληπτη διαδικασία επίλυσης διαφορών, στοιχείο που θα ενδυναμώσει την εμπιστοσύνη των αγορών στην ικανότητα της οικονομίας να ανταπεξέλθει σε πολιτικούς κραδασμούς στο μέλλον. Στο εν λόγω πλαίσιο θα πρέπει να συνεκτιμώνται οι επιφυλάξεις σχετικά με την προστασία των επενδυτών⁽¹⁹⁾.

9.9. Σαφέστατα, η νέα συμφωνία θα πρέπει να περιέχει αυστηρά πλαίσια για τα μέτρα προστατευτισμού ή διάκρισης σε βάρος ξένων προϊόντων και πρόσθετους ή κρυφούς δασμούς σύμφωνα με τα όσα ρυθμίζει η αναθεωρημένη ενωσιακή εμπορική νομοθεσία. Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχυθεί η νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της διαφθοράς και της παραοικονομίας, ενώ θα πρέπει να αυξηθεί η θεσμική συνεργασία για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Βρυξέλλες, 14 Δεκεμβρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁹⁾ Ορισμένες από αυτές τις επιφυλάξεις συνοψίζονται στο σημείο 8.8 της γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η θέση της ΕΟΚΕ σχετικά με συγκεκριμένα βασικά θέματα που έχουν τεθεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τη διατλαντική εταιρική σχέση συναλλαγών και επενδύσεων (ΤΤΙΡ)» (ΕΕ C 487, της 28.12.2016, σ. 30).